

Soru-Cevap

Zeytinin Zekâtı

Ebu Ali'ye

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullah.

Celil Şeyhimiz, Allah ilminizden bizi faydalandırsın ve Allah'ın hak dine yardım etmek için gösterdiğiniz çabanızı hasenat mizanıza yazsın.

Celil Şeyhimiz benim sorum şudur: Zeytinin zekâtını zeytinden mi yoksa yağdan mı vermeliyiz?

Vesselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Şükri el-Bahri – Tunus.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Kardeşim biz, buğday, arpa ve hurma ile kuru üzümünden başka meyvelerin zekâtının olmadığını benimsiyoruz. Nitekim bunu kitaplarımızda ve soru-cevaplarımızda açıkladık:

1- Hilafet Devleti'nde Maliye kitabının 187-188-189. sayfalarında şöyle geçmektedir:

[Zekât Verilmesi Farz Olan Meyve ve Ekin Türleri

Buğday, arpa, hurma ve kuru üzümün zekâtını vermek farzdır. Musa İbn Talha, Ömer Radiyallahu Anh'tan rivayet etmiştir: **إِنَّمَا سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزُّكَاةَ فِي هَذِهِ الْأَرْبَعَةِ: الْجَنْطَةِ، وَالشَّعِيرِ، وَالتَّمْرِ، وَالزَّيْتِيبِ** “**Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şu dört şeyden zekât verilmesini farz kıldı. Bunlar; buğday, arpa, hurma ve kuru üzümdür.**” [Taberâni rivayet etti.] Yine Musa İbn Talha'dan şöyle rivayet edildi: **أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ - جَبِينَ بَعَثَهُ - إِلَى الْيَمَنِ - أَنْ يَأْخُذَ الصَّدَقَةَ مِنَ الْجَنْطَةِ وَالشَّعِيرِ، وَالنَّخْلِ، وَالْعِنَبِ** “**Yemen'e gönderdiği zaman Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Muaz İbn Cebel'e, buğday, arpa, hurma ve kuru üzümünden zekât almasını emretti.**” [Ebu Ubeyd rivayet etti.] Bu hadisler, meyveler ve sebzelerde zekâtın ancak buğday, arpa, hurma ve kuru üzümünden oluşan dört sınıftan alınabileceğini açıklamaktadır. Bunların dışındaki meyvelerden ve sebzelerden ise zekât alınmaz. Zira birinci hadis, sınırlamaya/hasra delalet edecek bir ifade tarzı ile gelmiştir. Zekâtın bu dört grup ile sınırlı olduğunu Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in, Ebu Musa ve Muaz İbn Cebel'i, insanlara dinlerinin emirlerini öğretmeleri için Yemen'e gönderdiğine dair Hakîm, Beyhakî ve Taberâni'nin rivayet ettikleri şu hadis de tekit etmektedir: **لَا تَأْخُذُ الصَّدَقَةَ إِلَّا مِنْ هَذِهِ الْأَرْبَعَةِ: الشَّعِيرِ، وَالزَّيْتِيبِ، وَالنَّخْلِ، وَالتَّمْرِ** “**Şu dört şeyin dışındakilerden zekât almayın: Buğday, arpa, hurma ve kuru üzüm.**” Beyhakî, hadisin ravilerinin sika/güvenilir ve hadisin muttasıl olduğunu söyler. Bu hadis, zekâtın bu dört grup ile sınırlı olduğunda açık ve nettir. Zira hadiste geçen [لَا] [illa] lafzı nehy ya da nehiy edatı ile geçtiğinde hem öncesi hem de sonrası için sınırlandırma ifade eder. Yani zekât almak, hadiste yer alan [لَا] [illa] lafzından sonra geçen, bu dört sınıf ile sınırlı olur ki bunlar; buğday, arpa, hurma ve kuru üzümünden ibarettir.

Öte yandan hadiste geçen buğday, arpa, hurma ve kuru üzüm kelimeleri, cansız varlıklar için kullanılan isimler olup mantûk, mefhum ve iltizam açısından başka anlamlara gelmezler. Zira bu kelimeler, sıfat isimler olmadığı gibi mana isimleri de değildir. Bunlar, ne için isimlendirilmişlerse o anlamlarla sınırlandırılmış kelimelerdir. Bu nedenle bu kelimelerden yiyecek, kurutmalık veya biriktirmelik şeylere ait bir anlam çıkmaz. Çünkü bu lafızlar, bu anlamlara ve sıfatlara delalet etmezler. Dolayısıyla meyvelere ve ekinlere ait zekâtı, bu dört grup ile sınırlandıran bu hadisler **فِيْمَا سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ، وَفِيْمَا سَقَى بَعْزُ، أَوْ دَالِيَّةٌ، نِصْفُ الْعُشْرِ** “**Yağmur suyu ile sulanan yerlerden onda bir, taşınarak sulanan yerlerden ise yirmide bir zekât**

vardır” şeklinde gelen lafızları tahsis etmiş olur. Bu durumda ise mana şöyle olur: “Yağmur suyu ile sulanan buğday, arpa, hurma ve kuru üzümünden onda bir, taşınarak sulananlarından ise yirmide bir zekât alınır.”

Bu dört grubun dışındaki meyvelere ve ekinlere zekât farz değildir. Bu nedenle mısır, pirinç, bakla, nohut, mercimek ve diğer hububatlardan ve baklagillerden zekât alınmayacağı gibi elma, armut, şeftali, kayısı, nar, portakal, muz ve diğer meyve türlerinden de zekât alınmaz. Çünkü bu hububatlar ve meyveler, buğday, arpa, hurma ve kuru üzüm kelimelerinin kapsamına girmediği gibi bunları zekât kapsamına alan sahih bir nâss veya icma da yoktur. Kıyas kapsamına da girmez çünkü zekât, ibadet kapsamına giren hükümlerdendir. İbadetlerde ise kıyas yapılmaz. Yalnızca nassın ifadesi ile yetinilir. Aynı şekilde salatalık, kabak, acur, patlıcan, şalgam, havuç ve benzeri sebze türlerinden de zekât alınmaz. Ömer, Ali, Mücâhid ve diğerlerinden (Allah onlardan razı olsun) gelen rivayetlere göre sebzelerde zekât yoktur. Ebu Ubeyd, Beyhakî ve diğerleri rivayet ettiler.] Bitti.

2- **08/11/2013 tarihli soru-cevapta** bu hususu teyit etmiştir.

3- Sonra daha önce 12/01/2005 tarihli cevapta, mezheplere göre zeytinin zekâtına değinmiş ve şöyle demiştik:

[.....

Yine onlar zeytinlerin zekâtında da ihtilâfa düştüler:

Hanefilere, Malikilere ve Şafii'nin önceki ictihadı ve Ahmed'in rivayetine göre zeytinlerin zekâtı alınır.

Şafii'nin sonraki ictihadı ve bir diğer rivâyetinde Ahmed zeytinlerin zekâtının olmadığını söylediler. (el-Muğnî, Şerh-ul Minhâc ve eş-Şerh-ul Kebîr'de Zek'at babına bakınız.)

.....Ve diğer sözler.

Böylece mezheplerin bu dört sınıf dışında diğer tüm maddelerde ihtilâfa düştüklerini görebilirsiniz. Size bu ihtilâfı gösterdim. Çünkü siz tüm mezheplerin her tür ekinlerin ve meyvelerin zekâtı hususunda birleştiklerini söylediniz. Yine delile dayalı örnek olsun istedim. Ayrıca biz, mevzu üzerine intibâk eden sahih delilleri gösterip zekâtın yalnızca söz konusu bu dört sınıfa düştüğünü beyan ettik. Zîra sahih deliler buna intibâk etmektedir.] Bitti.

Mevsuatü'l-Fıkhiyye el-Kuvettiyye'den size, bu konuyla ilgili geçen bir alıntı aktaracağım:

[Mevsuatü'l-Fıkhiyye el-Kuvettiyye (24/348, dijital numaralandırmaya göre)

Zeytinin zekâtı alınır diyenlere göre, şayet yağı sıkılan zeytinlerden ise, yağı az da olsa sıkıldıktan sonra yağının onda biri alınır; çünkü depolanabilir olmasından dolayı diğer meyvelerdeki kurutma mesabesindedir. Şayet habbe (tane) olarak depolanabiliyorsa, habbe beş vesk'e ulaşmışsa onda biri alınır. Bu, Maliki ve Hanbelilerin mezhebidir. Malik şöyle demiştir: Şayet zeytin, beş vesk'e ulaşır, sıkıldıktan sonra yağının beşte biri alınır. Ebu Hanife ise her halükârda habbenin onda birinin alınması görüşünü benimsemiştir.] Bitti.

Şayet soru soran kişi partinin gençlerinden ise, o zaman bizim sahip olduğumuz benimsemeye göre amel etmelidir. Dolayısıyla onun zeytinin zekâtını vermesi vacip değildir ve o zaman onun şu şekilde sormasına gerek yoktur: (Zeytinin zekâtını zeytinden mi yoksa yağdan mı vermeliyiz?) Şayet partinin gençlerinden değilse, benimsemiş olduğu görüşe göre amel etmelidir. Dolayısıyla onun, zeytinin zekâtı konusunda, yani zekâtın zeytinden mi yoksa yağdan mı verileceği konusunda benimsemiş olduğu mezhebe müracaat etmesi gerekir.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 29 Cumâde'l Üla 1444

M. 23/12/2022

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4317/>

